بسم الله الرحمن الرحيم

Haber-Yorum

Yarım Milyar İnsan Bilimsel Çalışma Üretmiyor!

Haber:

ABD Sağlık ve İnsan Hizmetleri Bakanı Robert Kennedy Jr., Amerika'daki en büyük Arap topluluklarından birine ev sahipliği yapan Michigan eyaletinde düzenlenen Cumhuriyetçi Parti seçim mitingine katıldığı sırada Araplar hakkında tartışmalara yol açan açıklamalarda bulundu. Zira ara seçimlerle eş zamanlı olarak düzenlenen bir seçim mitingindeki kalabalığın önünde Araplara saldırarak şöyle dedi: “Dünyada 500 milyon Arap var, ancak ne bilimsel çalışma üretiyorlar ne Nobel Ödülü ne Fields Ödülü ne de Wolf Ödülü kazanıyorlar ne de edebiyat eserleri üretiyorlar.” (Newsweek, 26 Ekim 2026)

Yorum:

Bu açıklamalar, elektronik iletişim platformlarında ve çeşitli düzeylerde öfkeli tepkiler dalgasına yol açtı. Bu tepkiler arasından, X platformu üzerinden kendisine sert eleştiriler yönelterek ondan utanç duyduğunu ifade eden insan hakları aktivisti ve Robert Kennedy’nin kız kardeşi Kerry Kennedy’yi zikredebiliriz. Amerikan İslam İlişkileri Konseyi (CAIR) de açıklamaları kınadı, bunları ırkçılığın ve açık bağnazlığın yanı sıra İslamofobinin de çarpıcı bir örneği olarak nitelendirerek, yüz milyonlarca insana yönelik önyargıları istismar etmeyi amaçladığını belirtti. Sağlık alanında faaliyet gösteren Protect Our Care kuruluşu, söz konusu açıklamaları eleştirerek bunları saldırgan ve ırkçı olarak nitelendirdi ve objektif siyasi tartışma çerçevesinin dışına çıktığını belirtti.

Buna karşılık çok sayıda kişi bu iddialara hızla yanıt vererek kimya, edebiyat ve barış alanlarında Nobel ödülü kazanmış Arap şahsiyetlerin isimlerini örnek gösterdiler. (El Cezire Net, 28/10/2026)

Evet, Kennedy'nin, Amerika'daki en büyük Arap topluluklarından birine ev sahipliği yapan bir eyalete kasıtlı olarak yönelttiği sözleri, orada yaşayan yüz binlerce Arabın duygularına pervasızca meydan okuyan ve kasıtlı aşağılama ve hakaret içeren bir eylemdir. Ancak bu açıklamaların içerdiği hakareti bir yana bırakırsak, bu söz üzerinde ciddi bir şekilde durup onu açık yüreklilikle yeniden değerlendirmemizi gerektiren bir hakikat yönü yok mudur? Arapların, hatta tüm Müslümanların sayıları dünya nüfusunun üçte birine yaklaşırken, bir zamanlar insanlık medeniyetinin ön saflarında yer alıp ilim, düşünce ve bilgi alanlarında öncülük eden ve herkesi geride bırakan bir konumda olmalarının ardından bilim ve bilgi yolundan sapmış ve milletlerin kuyruklarına dönüşmüş olmaları üzücü değil midir?

Seleflerimizin bilimsel başarıları insanlık uygarlığı tarihinin ayrılmaz bir parçası hâline gelmiş olup bunların en öne çıkanlar şunlardır:

1- Cebir bilimi: Müslüman bilim insanı Muhammed bin Musa el-Hârizmî, ünlü eseri "el-Kitâbu’l-Muhtasar fî Hisâbi’l-Cebr ve’l-Mukâbele - Cebir ve Denklem Hesabı Üzerine Özet Kitap" aracılığıyla cebir biliminin temellerinin atılmasına

katkıda bulunmuş olup, modern matematiğin gelişimine zemin oluşturan önemli temelleri atan bu eserle birlikte adı algoritma kavramıyla da ilişkilendirilmiştir.

2- Deneysel kimya bilimi: Müslümanlar kimyayı yalnızca teorik ve felsefi tasavvurlardan çıkararak deney ve gözleme dayanan bir bilim hâline getirmişlerdir; bu alandaki en önemli öncülerden bazıları, hazırlama, damıtma ve süblimleştirme yöntemlerinin geliştirilmesine ve çeşitli maddeler ile asitlerin tanınmasına katkıda bulunan Cabir bin Hayyan ve Razi'dir.

3- Farmakoloji: Müslümanlar, eczacılığın başlı başına bağımsız bir bilim hâline gelmesine katkıda bulunmuşlardır; zira miladi sekizinci yüzyılda Abbasi döneminde halka açık eczaneler ortaya çıkmış, ayrıca ilaçları sınıflandırma, formüle etme ve hazırlama yöntemleri de gelişmiştir.

4- Beşeri Umran (İnsan Uygarlığı): İbn Haldun ünlü Mukaddime adlı eserinde toplumun ve insan uygarlığının incelenmesi için öncü temeller atmış, göçebe ve şehirli toplumların doğasını analiz etmiş ve devletlerin kuruluşunu, gelişmesini ve çöküşünü etkileyen faktörleri incelemiştir.

5- Optik bilimi: İbnü'l-Heysem, "Kitâbü'l-Menazır" adlı eseri aracılığıyla modern optik biliminin temellerinin atılmasında büyük katkı sağlamıştır; zira görmenin, bazı eski görüşlerde yaygın olduğu gibi gözden nesnelere doğru ışınların çıkmasıyla değil, ışığın cisimlerden yansıyarak göze girmesi sonucunda gerçekleştiğini kanıtlamıştır.

6- Trigonometri: Müslüman bilim insanları, trigonometri biliminin gelişmesine ve astronomiden ayrılarak bağımsız bir matematik dalı hâline gelmesine katkıda bulunmuşlardır; ayrıca sinüs ve tanjant gibi trigonometrik fonksiyonların kullanımını geliştirmiş ve bunların matematiksel temellerinin oluşturulmasına katkı sağlamışlardır.

Belki de burada kendini dayatan soru şudur: Bu ümmet, Avrupa bilimsel Rönesansının bir boşluktan ortaya çıkmadığını ve onun bilimsel temellerinin önemli bir kısmının, Avrupalı bilim insanları ve çevirmenlerin Müslüman bilim adamlarının eserlerini Arapçadan Latinceye aktarmaya yoğunlaşmalarının ardından İslam medeniyetinden miras aldıkları şeyler üzerine kurulduğunu bilmiyor mu?

Bu çevirmenlerin en önde gelenlerinden biri Cremonalı Gerard'dır: İbn Sina, Razi ve Ali bin Abbas'ın eserleri de dahil olmak üzere birçok Arapça tıp ve bilim eserini çevirmiştir. Chesterli Robert: Hârizmî'nin matematik eserlerinin Latinceye çevrilmesine katkıda bulunmuştur. Bathlı Adelard: Matematik ve astronomi eserlerini Arapçadan Latinceye çevirmiş ve bilimsel bilginin Avrupa'ya aktarılmasına katkıda bulunmuştur. Michael Scot: İbn Rüşd'ün çok sayıda şerhini ve felsefi çalışmalarını tercüme etmiştir.

İslam hadaratının katkılarının takdir edilmesi, yalnızca eserlerinin aktarılmasıyla sınırlı kalmamış; aynı zamanda insanlığın bilimsel gelişim sürecine yaptığı katkılara hakkını veren çok sayıda Batılı düşünür ve tarihçinin tanıklıklarına kadar uzanmıştır. Bunların en önde gelenlerinden biri, bilim tarihi disiplininin kurucusu George Sarton'dur; zira Sarton, "Bilim Tarihine Giriş" adlı kitabında, Orta Çağ boyunca insan düşüncesinin gelişmesinde Arapların ve

Müslümanların üstlendiği merkezi rolü vurgulamış ve Mesûdi ile Taberi başta olmak üzere birçok bilim insanının katkılarını takdir etmiştir. "Batı Üzerinde Doğan Arap Güneşi" kitabının sahibi Sigrid Hunke: Kitabında, Arapça bilgi birikiminin, terimlerin ve kavramların Avrupa dillerine nasıl aktarıldığını ve Arap-İslam medeniyetinin astronomi, tıp, matematik ve diğer bilim dallarının gelişimine nasıl katkıda bulunduğunu açıklamıştır. Oryantalist Thomas Arnold: Orta Çağ boyunca İslam bilimlerinin Avrupa'da üstlendiği medeniyet rolüne ve o dönemde bilgi ve aydınlanma kaynağı olarak temsil ettiği öneme dikkat çekmiştir.

İşte burada son derece önemli bir soru gündeme gelmektedir: Bu ümmetin hayatında ne değişti de bugün içinde bulunduğu durum, tarih sayfalarında onun hakkında okuduklarımız gibi değil de gözlerimizle gördüğümüz bir hâle geldi? Bilim ve bilgi yolculuğuna öncülük eden, insanlığa keşif ve yenilik yollarını aydınlatan bir ümmet, nasıl oldu da bilgiyi ithal eden, medeniyetin ürünlerini tüketen, bilimsel araştırma, yaratıcılık ve icat alanlarındaki varlığı ise giderek gerileyen bir ümmete dönüştü?!

Bilim ve bilgi alanında öncülük, tarihî şan ve şöhretle gerçekleşmediği gibi sırf seleflerin başarılarıyla gurur duymakla da gerçekleşmez; aksine yaratıcı zihinlerin filizleneceği verimli bir toprağa ve bu zihinleri besleyen, onlara büyüyüp gelişme ve süreklilik için gerekli imkânları sağlayan sağlıklı bir iklime ihtiyaç duymaktadır. Bu iklim ise ancak sağlam bir akideye dayanan, ümmetin etrafında kenetlendiği ve insan yetiştirmeyi, bilimi ve bilgiyi desteklemeyi devletin öncelikleri ve temel sorumlulukları arasında gören istikrarlı bir siyasi sistemin gölgesinde gerçekleşebilir. Müslümanlar, kalkınma dönemlerinde işte böyleydiler; zira onların İslam akidesine dayanan, onları bir araya getiren, işlerini gözeten ve ilim ile âlimlere bilgi alanlarında yaratıcılık, içtihat ve rekabet imkânı sunan bir devletleri vardı.

Sorun; Müslümanların bilim üretme yeteneğini kaybetmiş olmalarında, zihinlerinin yaratıcılık konusunda başkalarının zihinlerinden daha az yetenekli hâle gelmiş olmasında değildir; aksine sorun, bu yetenekleri barındıran, onlara yön veren, onları bilimsel ve uygarlık alanındaki başarılara dönüştüren ortamın yokluğunda yatmaktadır. Milletler yalnızca geçmişleriyle kalkınmazlar; aksine kalkınmalarının nedenlerini kavradıklarında, iradelerini yeniden kazandıklarında ve bilimi ve bilgiyi önceliklerinin en başına koyduklarında kalkınırlar.

Belki de Kennedy'nin Araplara yönelttiği hakaret, sadece öfke ve protesto vesilesi olmamalı, aksine öz değerlendirmede bulunmak, azimleri bilemek ve içtenlikle şu soruyu sormak için bir fırsat olmalıdır: Ne zaman milletler arasındaki konumumuzu geri kazanacak ve bilim ve medeniyet alanında yeniden etkin liderler haline geleceğiz?

Hizb-ut Tahrir Merkezi Medya Ofisi İçin Yazan

Müh. Hasbullah En-Nur – Sudan